

Marzena Błach
Biblioteka Główna
Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Konferencja „Cyfrowa Różnorodność: Biblioteka w świecie technologii”

Konferencja „Cyfrowa Różnorodność: Biblioteka w świecie technologii”, która odbyła się w Warszawie w dniach 24-25 marca 2022 r., miała na celu podsumowanie trzech lat projektu Centrum Cyfrowego: *Spółdzielnia Otwartej Edukacji w bibliotece – SpołEd w bibliotece*. Wydarzenie miało formę hybrydową. Część prelegentów brała udział w obradach osobiście, część łączyła się online. Wśród uczestników konferencji znaleźli się bibliotekarze reprezentujący biblioteki szkolne, publiczne i akademickie, a tematem przewodnim były nowe technologie oraz dzielenie się wiedzą i zasobami. W wystąpieniach podkreślano rolę otwartych zasobów edukacyjnych¹ i wskazywano, w jaki sposób wykorzystuje się narzędzia technologii informacyjnych (aplikacje i media społecznościowe) w pracy bibliotekarskiej.

Prelegenci uczestniczący w konferencji zdalnie za pośrednictwem platformy Zoom mogli korzystać ze wsparcia technicznego dostępnego za pośrednictwem czatu, e-maila lub telefonu. Problemy z dźwiękiem i wizją były roz-

¹ Do udziału w konferencji zaproszono uczestników kursu „Otwarte zasoby edukacyjne w bibliotece” zorganizowanego w ramach projektu *Spółdzielnia Otwartej Edukacji w bibliotece – SpołEd w bibliotece*. Kurs ten miał trzy edycje, w ostatniej z nich uczestniczyła autorka niniejszego sprawozdania. Odbył się on online na Platformie Moodle, a jego celem było nabycie przez uczestników praktycznej wiedzy nt. tworzenia otwartych zasobów edukacyjnych. W związku z tym zaliczenie kursu wiązało się ze stworzeniem otwartego zasobu edukacyjnego. Kurs nie odbywał się w czasie rzeczywistym. Uczestnicy mogli zapoznawać się z poszczególnymi modułami w dogodnym dla nich momencie, byleby wykonali wszystkie zadania w określonym terminie. Kurs trwał kilka tygodni i obejmował moduły systematyzujące wiedzę na temat metodologii tworzenia otwartych zasobów edukacyjnych, prawa autorskiego, wolnych licencji, diagnozy lokalnej, andragogiki, metodyki tworzenia i prowadzenia warsztatów online, narzędzi użytecznych w opracowywaniu materiałów dydaktycznych (aplikacji umożliwiających tworzenie quizów, takich jak Kahoot czy Quizzlet, grafik: Canva, Thinglink czy Piktochart). W materiałach dydaktycznych zamieszczono wiele przykładów linków odsyłających do konkretnych realizacji, a także odnośników do artykułów opisujących zastosowanie poszczególnych narzędzi w bibliotekach różnego typu.

wiązywane na bieżąco. Wszyscy otrzymali osobne linki, za pośrednictwem których sprawnie i szybko mogli połączyć się z pozostałymi prelegentami. Było to znakomite rozwiązanie, gdyż pozwoliło na przetestowanie połączenia z moderatorem technicznym, sprawdzenie podglądu prezentacji (udostępnienie ekranu) i przetestowanie dźwięku. Po zakończeniu testu prelegent dołączał do głównego spotkania².

Ciekawą formą aktywizacji tej grupy uczestników były quizy (w tym jeden z nagrodami) organizowane w trakcie przerw lunchowych i kawowych. Oprócz komunikacji za pośrednictwem czatu – odpowiednika konferencyjnych kuluarów (choć najczęściej czat funkcjonował jako kanał komunikacji z moderatorem technicznym) – uczestnicy mieli możliwość korzystania ze specjalnej sekcji pozwalającej na zadawanie pytań prelegentom. Dodatkowo mogli też dzielić się swoją wiedzą na temat otwartych zasobów edukacyjnych za pośrednictwem interaktywnej tablicy (Jambord), do której link udostępniono na czacie. Umieszczali na niej linki do elektronicznych zasobów pozwalających na rozwijanie kompetencji cyfrowych. Odnotowali m.in.:

- Trendbook (bazę „najciekawszych polskich projektów cyfrowych ostatnich lat”³, stworzoną na zamówienie Instytutu Adama Mickiewicza);
- Open Music Theory (interaktywny podręcznik do teorii muzyki w języku angielskim: <http://openmusictheory.com/contents.html>);
- Open AGH – Otwarte Zasoby Edukacyjne (<https://open.agh.edu.pl/>);
- Platformę Navoica;
- Open Culture (portal odnotowujący darmowe materiały edukacyjne i kulturalne dostępne w sieci: <https://www.openculture.com/freeonlinecourses>).

Na Jambordzie pojawiła się również rekomendacja:

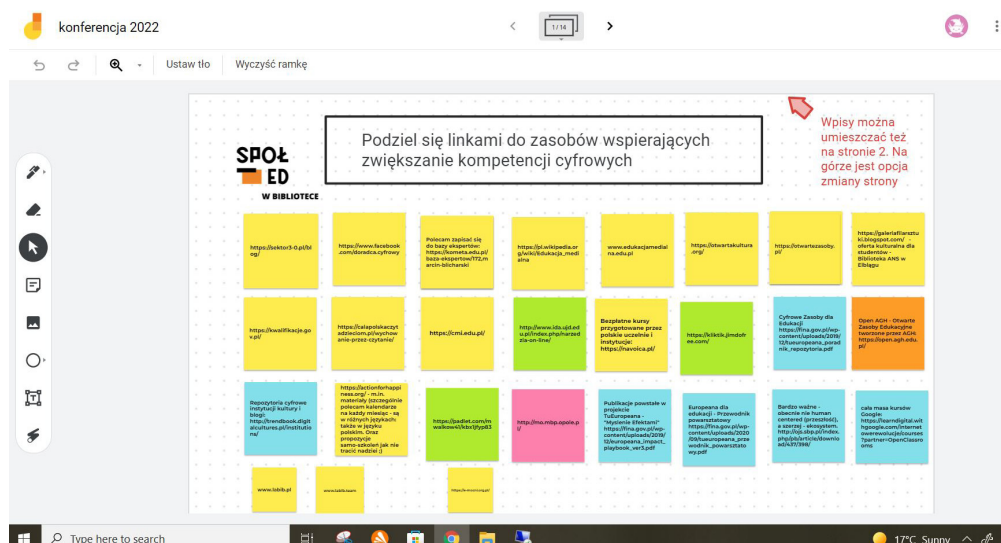
- „Polecam zapisać się do Bazy Ekspertów” (<https://kometa.edu.pl/baza-ekspertow/172>). W bazie tej odnajdziemy np. profesora Janusza Morbitzera (w latach 1985–2014 pracownika Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)⁴.

Równolegle z obradami głównymi prowadzone były warsztaty. Uczestnicy mogli zapisać się na różne zajęcia rozwijające kompetencje cyfrowe, takie jak „Wizualizacja danych. Jak pomóc liczbom wyrazić to, co chcemy przekazać” (prowadzenie: Kuba Piwowar), „Cyberbezpieczeństwo” (prowadzenie: Małgorzata Bazan), „Wykorzystanie rozszerzonej i wirtualnej rzeczywistości na przykładzie istniejących wystaw wirtualnych” (prowadzenie: Urszula Kondraciuk). Praktyczny poradnik, jak zorganizować wydarzenie w ramach Ogólnopolskiej Nocy Bibliotek z wykorzystaniem narzędzi grywalizacyjnych zaprezentowali Katarzyna Sołtan-Młodożeniec i Marcin Mitznera w warsztacie „Noc Bibliotek 2022 – i wszystko gra!”.

² Informacji o takiej formule łączenia się prelegentów zabrakło jednak w spotkaniu próbnym, podczas którego zaprezentowano możliwości techniczne oprogramowania Zoom.

³ *Trendbook*, 2022, <http://trendbook.digitalcultures.pl/informacje/about/> [dostęp: 2022-03-24].

⁴ *Baza Ekspertów*, 2022, <https://kometa.edu.pl/baza-ekspertow/172> [dostęp: 2022-05-27].

Il. 1. Zrzut ekranu 1 – Przykładowe wpisy uczestników konferencji na tablicy interaktywnej Jamboard z pomysłami i linkami do zasobów wspierających rozwój kompetencji cyfrowych.

W trakcie trwania konferencji odbyły się także inne szkolenia⁵: „Uczenie się dorosłych a nowe technologie” (Katarzyna Pijanowska), „Co biblioteka może zrobić dla klimatu i ochrony przyrody” (Marta Mirecka), „Ile technologie cyfrowe kosztują środowisko?” (Kamil Śliwowski), „Google News Lab” (Robert Socha). W trakcie warsztatów z Google News Lab zostały opisane i przetestowane cyfrowe narzędzia użyteczne dla dziennikarzy, takie jak wyszukiwarka Google Scholar (często rekomendowana przez bibliotekarzy akademickich studentom piszącym prace dyplomowe), Archive.org (archiwum stron internetowych pozwalające na wyświetlenie widoku stron internetowych sprzed lat), narzędzia do weryfikacji treści wizualnych w Internecie (Wyszukiwanie Obrazem – Grafika Google⁶), Google Data Gimfmaker⁷ i Flourish Studio⁸ (z zakresu wizualizacji informacji) oraz zaawansowane Geo narzędzie Google Earth Studio, pozwalające tworzyć własne filmy – opowieści interaktywne w wykorzystaniu Map Google⁹.

Wymianie doświadczeń i poglądów sprzyjała zróżnicowana forma konferencji, umożliwiająca udział w dyskusjach, warsztatach i prelekcjach – cyfrowych opowieściach. W pierwszym dniu – po oficjalnej inauguracji spotkania i przedstawieniu podsumowania projektu *SpołEd w bibliotece* (Spółdzielnia

⁵ Pełną listę warsztatów odnaleźć można online w programie konferencji: <https://centrumcyfrowe.pl/spoled/cyfrowa-roznorodnosc-2022/>.

⁶ Google Grafika, 2022, <https://images.google.com/> [dostęp: 2022-05-27].

⁷ Google Data Gimfmaker, 2022, <https://datagimfmaker.withgoogle.com/> [dostęp: 2022-05-27].

⁸ Flourish Studio, 2022, <https://flourish.studio/> [dostęp: 2022-05-27].

⁹ Google Earth Studio, 2022, <https://g.co/earthstudio> [dostęp: 2022-05-27].

Otwartej Edukacji w bibliotece¹⁰) przez Aleksandrę Czetwertyńską — odbyła się debata „Czy zawód bibliotekarki jest zawodem przyszłości?”. Dyskusję, w której uczestniczyli: Tomasz Gruszkowski (Biblioteka Narodowa), Izabela Zwierzchlewska (nauczyciel dyplomowany, bibliotekarz), Ewa Witkowska (Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia), Małgorzata Trąmpczyńska (Miejska Biblioteka Publiczna w Działdowie), poprowadziła Aleksandra Czetwertyńska, koordynatorka projektu *Spółdzielnia Otwartej Edukacji w bibliotece*. Podczas debaty zwrócono uwagę na kwestie związane z automatyzacją zawodów oraz rolą bibliotek i ich pracowników w procesie uczenia się i nabywania nowych kompetencji. Współcześni bibliotekarze coraz częściej występują w roli przewodnika po świecie informacji oraz edukatora zaspokajającego różne potrzeby informacyjne czytelników. W związku z tym zbiory cyfrowe i bazy danych mają coraz większe znaczenie.

Niemal równolegle z debatą odbyła się premiera poradnika *Dobre praktyki Spółdzielni Otwartej Edukacji. Jak uczyć kompetencji cyfrowych w bibliotece*¹¹.

Jak sugeruje nazwa głównego bloku wystąpień — cyfrowe opowieści — konferencja zorganizowana została przez praktyków i dla praktyków, tak by umożliwić im wymianę doświadczeń. Niemal każda prezentacja to swego rodzaju *case study* podpowiadające, jak wykorzystać w praktyce nowinki technologiczne, narzędzia i zasoby cyfrowe w codziennej pracy np. podczas organizacji wydarzeń w bibliotekach różnego typu.

24 marca 2022, dzień pierwszy

W pierwszym dniu konferencji w bloku cyfrowych opowieści spotkali się przedstawiciele różnych instytucji: Instytutu Podstaw Informatyki Polskiej Akademii Nauk, Powiatowego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Stargardzie, bibliotek naukowych, akademickich (Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego, Biblioteki Jagiellońskiej), publicznych (Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie) oraz szkolnych. Wygłoszono m.in. następujące referaty:

- *Cyfrowy warsztat kulturoznawcy* (Marzena Błach);
- *Doświadczenie mentoringu dorosłych o różnorodnych kompetencjach cyfrowych na kursie OZE w bibliotece* (Małczuk-Wakulińska);
- *Dobrze zaPROJEKTowana Szkoła 2021* (Irena Zalewska);
- *Biblioteki, książki oraz materiały pisarskie w starożytnej Grecji i Rzymie w ujęciu dydaktycznym XXIV LO w Łodzi* (Dorota Żuchowska);

¹⁰ W ramach projektu *SpotEd w bibliotece* przeprowadzone zostały kursy, warsztaty oraz konferencje, takie jak stanowiąca jego podsumowanie konferencja „Cyfrowa Różnorodność: Biblioteka w świecie technologii”. Kurs „Otwarte zasoby edukacyjne w bibliotece” zorganizowany przez Centrum Cyfrowe oraz Centrum Edukacji Obywatelskiej bazował na idei mentoringu. W sumie w kursach i szkoleniach uczestniczyło 3000 osób.

¹¹ Poradnik dostępny jest online: https://centrumcyfrowe.pl/wp-content/uploads/sites/16/2022/03/dobre_praktyki_2.pdf.

- *Otwartość w bibliotece*¹² (Anna Walkowiak-Osowska);
- *Wykorzystanie zasobów biblioteki w promocji* (Anna Krzak);
- *Biblioteka dla klimatu* (Barbara Markowska).

W swoich wystąpieniach prelegentki odwoływały się do różnych technologii i narzędzi usprawniających działalność dydaktyczną oraz popularyzatorską bibliotekarzy. Na przykład autorka niniejszego sprawozdania przedstawiła metody aktywizujące studentów I roku kulturoznawstwa i wiedzy o mediach – uczestników kursu „Cyfrowy warsztat kulturoznawcy”¹³ prowadzonego w trybie zdalnym. Anna Krzak, reprezentująca dwie instytucje – Bibliotekę Jagiellońską (BJ) i Bibliotekę I LO w Krakowie, opowiedziała o poszczególnych edycjach nocy bibliotek w BJ w 2017, 2018 i 2019 r., w ramach których odbywały się pokazy zbiorów specjalnych, warsztaty kaligraficzne, zwiedzanie BJ oraz lekcje biblioteczne. Barbara Markowska, przedstawicielka Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie, w referacie *Biblioteka dla klimatu* omówiła projekty realizowane pod szyldem SBP: warsztaty (2020 r.) oraz rodzinny festyn ekologiczny (2021) pod nazwą „Witajcie w naszej bajce”. Irena Zalewska, reprezentująca Zespół Szkół nr 1 im. Mieszka I w Stargardzie i Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Stargardzie, omówiła projekty promujące czytelnictwo, takie jak literacka mapa miasta. Dzień pierwszy zakończył się podsumowaniem obrad, rozmów i warsztatów. Uczestnicy zwrócili uwagę na możliwość śledzenia obrad odbywających się w bloku głównym za pośrednictwem transmisji online na stronie konferencji oraz indywidualnego loginu na platformie Zoom dla zarejestrowanych uczestników, a także na fakt, że wszystkie wystąpienia tłumaczone były na język migowy.

25 marca 2022, dzień drugi

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od ciekawego wykładu prof. dr hab. Valentiny Lepri (Instytut Filozofii i Socjologii PAN), który przybliżył perspektywę użytkownika bibliotek. Wystąpienie zatytułowane: *Old books, libraries, and new technologies from the angle of an academic user* wygłoszone zostało w języku angielskim. Następnie Marcin Werla przeprowadził w ramach prelekcji *Narodowa Biblioteka Kataru Katarska Biblioteka Narodowa. Czy naukowcy i przedszkolaki mogą korzystać z jednej biblioteki?* wirtualne oprowadzanie po najmłodszej (powstałej w 2018 r.) bibliotece narodowej świata.

¹² Tytuł wystąpienia Anny Walkowiak-Osowskiej został zmieniony w ostatniej chwili. Na stronie konferencji figuruje jego poprzednia wersja: *Głusi czytelnicy w Bibliotece?* (<https://centrumcyfrowe.pl/spoled/cyfrowa-roznorodnosc-2022/>).

¹³ „Cyfrowy warsztat kulturoznawcy” to przedmiot realizowany w ramach pensum dydaktycznego bibliotekarzy dyplomowanych Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego. Zajęcia obejmują 14 godzin dydaktycznych dla studentów dziennych oraz 10 godzin dla studentów zaocznych. W wystąpieniu omówiono doświadczenia z realizacji kursu w roku akademickim 2020/2021 (semestr zimowy). Cele kształcenia obejmowały m.in.: przekazanie wiedzy dotyczącej wybranych elektronicznych źródeł informacji wykorzystywanych przez kulturoznawców, zapoznanie studentów z podstawowymi zagadnieniami związanymi z metodami selektywnego i krytycznego wyszukiwania kulturoznawczych i medioznawczych tekstów naukowych oraz z metodyką i techniką tworzenia bibliografii.

W cyklu cyfrowe opowieści wygłoszono następujące referaty:

- *Cyfrowa opowieść bibliotekarki Róży, czyli o tym jak wykorzystać TIK w bibliotece* (Róża Pomiecińska)¹⁴;
- *Biblioteka szkolna – mały dom kultury, czyli jak promować czytelnictwo w niewielkiej miejscowości* (Anna Rozłucka)¹⁵;
- *15 lat z komiksem w Stargardzie – Powiatowy Konkurs na Komiks* (Irena Zalewska);
- *OSTROWIADA literacka – literatura, a nowoczesne technologie!* (Agnieszka Kaczmarek);
- *Innowacja w bibliotece szkolnej – od cyfrowych narzędzi po reklamę na podstawie projektu Historia jak żywa. Badacze regionu* (Anna Piwowarska);
- *Co biblioteka akademicka może dla Was zrobić?* (Alicja Toboła-Rynkiewicz, Kamila Kokot-Kanikuła)¹⁶;
- *TIK w bibliotece* (Katarzyna Kaczmarek).

Warto odnotować wystąpienie Katarzyny Kaczmarek, nauczycielki historii i bibliotekarki (I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Złotowie), która na przykładzie własnych doświadczeń omówiła wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK), takich jak:

- Thinglink.com¹⁷,
- Jambord,
- AnswerGarden (aplikacja, z której – jak zauważyła prelegentka – chętnie korzystają uczniowie),
- Genially (pomocny w organizacji zajęć integracyjnych),
- Kahoot (wykorzystany przez prelegentkę do stworzenia quizu z okazji tygodnia bibliotek),
- Wordwall (Ruletka – koło fortuny),
- Canva,
- Voki speaking characters¹⁸.

Tego dnia równoległe z cyfrowymi opowieściami odbywały się stacjonarne i wirtualne sesje warsztatowe.

¹⁴ Róża Pomiecińska (PBP Książnica Pedagogiczna im. A. Parczewskiego w Kaliszu) zaprezentowała jak można promować tradycje bibliofilskie za pośrednictwem technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK). Na przykładzie Kalisza omówiła wykorzystanie materiałów dydaktycznych stworzonych przy użyciu platformy Genially.

¹⁵ Anna Rozłucka (ZSP w Baborowie) omówiła promocję czytelnictwa w małej miejscowości na przykładzie organizacji etiid teatralnych na kanwie utworów literackich (Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Witolda Gombrowicza, Juliana Tuwima) lub w nawiązaniu do historii lokalnej (etiudy o losach Polaków przesiedlonych w okolice Baborowa).

¹⁶ Alicja Toboła-Rynkiewicz i Kamila Kokot-Kanikuła (Biblioteka Politechniki Gdańskiej) przedstawiły wyniki ankiety przeprowadzanej wśród bibliotekarzy reprezentujących biblioteki publiczne na temat otwartych zasobów edukacyjnych.

¹⁷ Przykładowo dla stworzenia wirtualnego escape roomu nt. enigmy, w którym nagrodą był dostęp do seifu wykorzystwała Thinglink.com.

¹⁸ Aplikacja pozwalająca tworzyć awatary (np. mówiąca sówka) w bibliotece znajduje się tutaj: <https://1-www.voki.com/>.

Podsumowując, w trakcie trwania konferencji odbyło się 19 warsztatów, pozwalających jej uczestnikom na nabywanie nowych kompetencji. W głównym bloku konferencyjnym prelegenci reprezentujący różnego typu biblioteki przedstawili inspirujące przykłady inicjatyw i projektów edukacyjnych wykorzystujących nowe technologie¹⁹. Nagrania z konferencyjnych obrad dostępne są online²⁰.

Bibliografia:

- Baza Ekspertów, 2022, <https://kometa.edu.pl/baza-ekspertow/172> [dostęp: 2022-05-27].
- Cyfrowa Różnorodność. Biblioteka w świecie Technologii, 2022, <https://centrumcyfrowe.pl/spoled/cyfrowa-roznorodnosc-2022/> [dostęp: 2022-05-28].
- Dobre praktyki Spółdzielni Otwartej Edukacji. Jak uczyć kompetencji cyfrowych w bibliotece?, 2022, https://centrumcyfrowe.pl/wp-content/uploads/sites/16/2022/03/dobre_praktyki_2.pdf [dostęp: 2022-05-28].
- Flourish Studio, 2022, <https://flourish.studio/> [dostęp: 2022-03-25].
- Google Data Gimfmaker, 2022, <https://datagifmaker.withgoogle.com/> [dostęp: 2022-03-25].
- Google Earth Studio, 2022, <https://g.co/earthstudio> [dostęp: 2022-03-25].
- Grafika Google, 2022, <https://images.google.com/> [dostęp: 2022-05-28].
- Konferencja Cyfrowa Różnorodność 2022 (24.03.2022), 2022, <https://www.youtube.com/watch?v=YONvLzxPnwM> [dostęp: 2022-05-29].
- Konferencja Cyfrowa Różnorodność 2022 (25.03.2022), 2022, <https://www.youtube.com/watch?v=KSkcYc7Ti2I> [dostęp: 2022-05-29].
- Navoica, 2022, <https://navoica.pl/> [dostęp: 2022-05-29].
- Open AGH, 2022, <https://open.agh.edu.pl/> [dostęp: 2022-03-24].
- Open Culture, 2022, <https://www.openculture.com/freeonlinecourses> [dostęp: 2022-03-25].
- Open Music Theory, 2022, <http://openmusictheory.com/contents.html> [dostęp: 2022-03-24].
- Otwarte zasoby edukacyjne w bibliotece, 2022, <https://spoledkurs.pl/> [dostęp: 2022-05-28].
- Podziel się linkami do zasobów wspierających zwiększanie kompetencji cyfrowych Jambord, 2022, <https://jamboard.google.com/d/1DiyIjNAqo1AtmoUsi9IeWIsGyHz-poFpExAeLX33sgg/viewer?f=0> [dostęp: 2022-03-25].
- Thinglink.com, 2022, <https://www.thinglink.com/> [dostęp: 2022-03-25].
- Trendbook, 2022, <http://trendbook.digitalcultures.pl/informacje/about/> [dostęp: 2022-03-24].
- Voki, 2022, <https://l-www.voki.com/> [dostęp: 2022-03-25].

Informacja o autorze: **Marzena Błach** – młodszy bibliotekarz dyplomowany, pracownik Oddziału Informacji Naukowej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

¹⁹ W tym bloku cyfrowych opowieści uczestniczyło 140 osób.

²⁰ Konferencja Cyfrowa Różnorodność 2022 (24.03.2022), 2022, <https://www.youtube.com/watch?v=YONvLzxPnwM> [dostęp: 2022-05-29]; Konferencja Cyfrowa Różnorodność 2022 (25.03.2022), 2022, <https://www.youtube.com/watch?v=KSkcYc7Ti2I> [dostęp: 2022-05-29].